Hatodik évfolyam. 5-dik szám. Kolozsvártt, 1876 szombat január 8.

Előfizetési díj.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau

Budapesten: Haasenstein éz Vogler hirdetés közv. rodáj Braun Ede hirdetményi ügynöksége, Józseftér 10. sz. 1 emelet

Nyilttéri czikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS
a
„KELET"
politikai és közgazdasági napilap
1876. hatodik évfolyamára.

A „Kelet" előfizetési ára:

Egész évre . . . 16 frt
Félévre . . . . 8 frt
Negyedévre . . . 4 „
Egy hóra . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélszerűbben postai utalványnyal alólirt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánynyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet" kiadója.

Kolozsvár, 1876. jan. 6.

(B—n,) E folyó hó 8-án ujból munkához látnak a honatyák.

Munka ugyan van bővön, mert halommal fekszenek a ministeriális törvényjavaslatok a ház asztalán.

Mi hisszük, hogy a tisztelt képviselő urak az ünnepi szünidőket arra használták fel, hogy tanulmányozzák a ministerium részéről benyujtott törvényjavaslatokat; hisszük, hogy a közelebbről lefolyt viták alkalmával meggyőződtek arról, miszerint a polemikus természetü szószaporitások csak az időt pazarolják, a nélkül, hogy az eszméket tisztáznák, mig egyetlen tárgyilagosan tartott alapos beszéd nemcsak a házban, hanem azon kivül is, érleli a reformkérdéseket. Erre pedig igen nagy szükség van, mert a vidéken még mai nap is sokan vannak, kik a legszükségesebb reformok egy némelyikével még nincsenek kibékülve, már pedig, ha a reformok életbeléptetése, azok elfogadására éretlenül találja még a miveltebbeknek is egyrészét, azok nem fognak életrevaló gyökereket verhetni.

Mi nem mondjuk p. o. azt, hogy a régi adók felemelése s az uj adónemek behozatala kedvező hatást gyakorolt pártunkra, sőt még annyit sem állitunk, mintha könnyü volna a népet a nagyobb terhek hordozásával megbarátkoztatni; de azt merjük állitani, hogy ha nem fog késni az országgyülése, gyakorlati és üdvös reformokat létesiteni, látva az adózók a minden irányban való haladást, ha nem is örömmel, de készséggel fogják adóbeli tartozásaikat leróni.

Vannak többen, kik a reform-kérdéseket általában nem tartják párt-kérdéseknek s azt hiszik, hogy azokkal szemben, tartozzék bármely párthoz valaki, foglalhat el tetszése szerinti állást, szavazhat pártja ellen a házban és azon kivül, sőt izgathat is a vidéki torony vagy másnemü érdekek mellett a szabadelvü reformok ellen.

Mi nem tartanók üdvösnek, ha ezen nézet képviselőink s különösen vidéki elvrokonaink közt tért nyerne, mert ezen esetben a függetlenség álczáját vehetnék magukra a reactio hivei.

Ezért tartottuk mi helytelennek, a midőn még pártunkhoz tartozó képviselők, sőt tekintélyes pártlap is roszalta, a midőn Tisza Kálmán a törvényhatóságok szervezésére vonatkozó tjavaslatában foglalt alapelveket tárcza-kérdésnek nyilvánitotta.

Mi sem tartanók helyesnek, ha a reformjavaslatok minden apróbb tételeiből tárcza- és pártkérdést faragnának az illetők, de az még károsabb lenne, ha az alapelveket lehetne derüre-borura változtatni.

E baj terjedését is leginkább a képviselőink akadályozhatják meg és központi lapjaink, ha bizalmat mutatva a szabadelvü párt által czélba vett reformok diadala iránt, azoknak alapelvei körül compact tömörülnek.

Ha ez igy fog történni, napról-napra erősödni fog pártunk, mig képviselőink habozó magoktartása a vidékieket a jövendőnkbe vetett bizalomtól fosztva meg, sokakat közömbösökké teszen.

Bár tudjuk, hogy a szélső jobb ellenzék általában nem barátja a miniszterium által benyujtott törvényjavaslatoknak, mégis igen kiváncsiak vagyunk látni, micsoda állást fog elfoglalni azokkal szemben a párt, mert már most, mdőn minden törvényjavaslat megannyi specialis programm, ha mint párt teljesiteni kivánja kötelességét, köteles határozottabban állást foglalni el, mint a költségvetés alkalmával.

Átlátjuk, hogy e részben igen nehéz a conservativek állása, mert még igen gyakran fog előfordulni azon eset, a mikor b. Sennyei, Kállay s a „Kelet Népé-"nek egész tábora kénytelen lesz együtt szavazni, az elvekben homlokegyenest ellenkező szélső ballal.

Azonban a kisebbségnek mindég kötelessége az eszmék tisztázása s különösen most a reform-kérdésekben igen hasznos, ha a választók nemcsak a szabadelvü párt irányát ösmerik, hanem a mindent felforgatni törekvő szélső bal és a hátrafelé gravitáló szélső jobb törekvéseivel is tisztába jönek.

Elvárjuk tehát a tisztelt képviselő uraktól, hogy a szavakban inkább fukarok, mint áradozók lesznek, az időt kimélik, de nem az őszinteség és az eszmék tisztába hozatalának rovására — különösen pedig a szabadelvü párthoz tartozó képviselőktől — elvárnók azt, hogy ne gyengitsék magok a párt compact állását, sem positiv, sem negativ magoktartása t. i. a nem-szavazás, vagy távollétökkel való tündöklés által.

Törvényjavaslat
a birtok-szabályozás, tagositás és mezei utak szabályozása körül követendő eljárás iránt, az erdélyi részek összes és a körösbányai törvényszéki kerület területére nézve.

V. Szakasz.

A közfelügyelet hatóságairól, a zálogos jószágokról: betáblázott követelésekről, haszonbérlőkről, haszon-élvezőkről és szolgalmi jogosultakról.

(Folytatás.)

41. §. A tagositás vagy birtok-szabályozás alá vett földek vagy birtokok bérlői vagy haszonélvezői kifogást nem tehetnek, miután az uj birtok a régivel egyenlő értékü lesz. Fönmarad azonban joguk, hogy netalán szenvedett kárukért a közönséges polgári eljárás utján maguknak elégtételt keressenek.

42. §. Ha a bérlő az uj birtok neki kiutalt földjeit nem akarja átvenni: a bérleti szerződés első sorban irányadó határozmányainak, vagy valamely más békés kiegyezésnek hiában, az egész bérleti szerződés oly módon felmondandó, hogy annak érvénye a folyó bérleti év leteltével megszünik. A tulajdonos tehát ez esetben a birtok-szabályozási hivatal utján hivatalosan kérdést tétet a bérlőnél, ha vajjon át kivánja-e a bérleti szerződést az uj birtokra vinni, arra is jogositva levén, hogy, ha a kézbesitéstől számitott 30 nap alatt választ nem kap, a birtokot e folyó bérleti év leteltével, ismétlen bérbe adja, vagy pedig saját használatába vegye. Csupán azon alapon, hogy a bérleti szerződés e törvény határozmányainak értelmében a szerződésben kikötött idő előtt fölbontatott, kártéritési igény nem támasztható.

43. §. A birtok szabályozási hivatal egyes földbirtokosoknak, valamint harmadik személyeknek, kiknek jogaiban a földek kicserélése nyomán változások történtek, kivánatra, uj jogaikat biztositó okmányokat állithat ki.

44. §. A szolgalmi jogosultaknak a tagositás, vagy birtokszabályozás ellen tiltakozniok nincs joguk. Jogaik, a mennyiben telekkönyvileg biztositva voltak, sértetlenül maradnak, vagy pedig kártérités nélkül megszünnek, ha a földek kicserélése által feleslegesekké váltak; vagy változást szenvednek, vagy más földekre vezettetnek, ha a tagositás következtében megváltozott gazdasági tekintetek ezt szükségessé teszik.

44. §. A birtok-szabályozási hivatal jogérvényessé vált és valamely szolgalom kitörlésére vagy korlátozására vonatkozó végzése oly okmánynak tekintendő, mely a telekkönyvbe való bevezettetésre alkalmas. (22. §.)

VI. Szakasz.

Az urbéri és arányositási ügyekben való eljárásról és a statusquo-térkép elkészitésének elrendeléséről.

46. §. A birtok-szabályozásra vonatkozó (20, 21. §§.) minden ügyiratot, okmányt, segédeszközt, térképet a birtok-szabályozási hivatalnak is hivatalból kell összegyüjtenie. A közigazgatósági hatóságok, tanács sat. mind köriratilag, mind a nyilvános lapok útján, egyidejüleg a meghatalmazott kijelölésére való felszólitással, az illető birtok-szabályozási hivatal által fölhivandók, hogy az egykori földesurakat, a közös-birtokok társ- birtokosait, egyházi hatóságokat, gondnokokat, árva-székeket sat. a volt jobbágyokat vagy ezek községi elöljáróságait értesitsék, hogy minden idevonatkozólag szükséges bizonylataikat, okmányaikat sat. valamennyi csak birtokukban van, vagy maguk készen tartsák, vagy meghatalmazottjaiknak rendelkezésére bocsássák; továbbá tanukat, minden felvilágositást adni képes egyént sat. kipuhatoljanak s a birtok-szabályozási hivatalnak tudomására juttassanak.

47. § A felek, vagy meghatalmazottjaik, mihelyt ezek iránt a birtok-szabályozási hivatalok értesittettek s a 46. §.-ben emlitett fölszólitás szintén kibocsáttatott, a körülményoknek megfelelő határidő alatt a helyszinére meghivandók.

A felek kihallgatására (35. §.) a birtok-szabályozási hivatal egyes-birájakint kiküldött szakbiztos köteles a feleket minden urbéri ügyekre nézve kihallgatni e tárgyalásnál, bizonyitékaikat bevenni s minden vitás kérdésre nézve a békés kiegyenlitést előkésziteni, illetőleg béke-pontokat javasolni; ha a kiegyezés keresztül vihető, a szak-biztos köteles a teljesen fölszerelt ügyet a birtok-szabályozási hivatalnak beküldeni, egyidejüleg pedig felszólitani a feleket, hogy mindennemü kifogásokat, a tanuk vagy más egyének adataival szemben, valamint a javaslatba hozott békepontok elleni okaikat 14 nap alatt a birtok-szabályozási hivatalnak vagy személyesen, vagy megbizottjaik által nyujtsák be.

Ha a megidézettek közül némelyek maguk, vagy meghatalmazottjaik, meg nem jelennek: csak a 35. §-ben emlitett esetben lehet egy újabb tárgyalási napot kitüzni, de legalább 14 nap multára s ott a helyszinére.

A korábbi, meghiusitott, tárgyalás költségeinek hordozását illetőleg azonnal határozat kél s a következő tárgyalás alkalmával a 35. §.-ben megszabott eljárást kell követni, illetőleg az ügyiratok értelmében dönteni.

(Folyt. követk.)

— **A kisebb városoknak** a megyékbe olvasztásáról szóló törvényjavaslat elkészült. E szerint a 12 ezer lakosnál kevesebbel biró és 30 ezer forint vagyont kimutatni nem tudó városok esnek e rendszabály alá. Ezek anyagi ügyeikben és tisztán városi ügyekben megtartják önállásukat; azokban közvetlenül a miniszterium alatt fognak állni; ezekben a megyék utján leveleznek a kormánynyal. A virilisekhez és a megyei képviselőkhez, jelenlegi censusok szerint járulnak. A vármegyei központi kiadásokban vesznek részt; vagyonukat és kiadásaikat maguk kezelik. A közmunkáról, rendőrségi és egészségügyi kiadásokról gondoskodnak. A rendőrbiráskodásban és bagatellügyekben is jelentékeny hatáskört nyernek.

— **A budai tárgyalásokról** irják, hogy a két kormány tagjainak közös értekezleteit megelőzni és követni szokták a magyar és osztrák ministerek külön tanácskozásai, mig gróf Andrássynak, ki a közös értekezleteken részt vesz, a közvetitő szerep jutott. A mi a tárgyalások érdemleges részét illeti, a kormányhoz közel álló politikai körökben azt hiszik, hogy a megegyezés már a második nap tárgyalásai folytán is biztositott volt s általában el van terjedve a hir, hogy a keleti bonyodalmakra való tekintetből is, mérvadó helyen nagy suly fektettetik e megegyezés minél előbbi létesülésére.

Magyar lapok szemléje.

A „Pesti Napló" szerint a kormány azt teszi, a mit akar; az országgyülés megteszi, a mit a nép akar; a nép nem tudja, mit akar;

A „KELET" TÁRCZÁJA.

Merè Paulina.

Regény levelekben.

Irta:

CHERBULIEZ VICTOR.

Első levél.

Saint-Laurent, jun. 15.

(Folytatás.)

Azután a tábornokról folyt a társalgás, megemlékeztek hőstetteiről s szellemdús adomáiról. Végre kikérdeztek utazásaim felől: tőlem kitelhető részletességgel előadtam mindent. Dávid ur azt kérdezte, hogy mindazon országok közül, melyeket beutaztam, melyik nyerte meg leginkább tetszésemet. Haboztam, hogy mit feleljek.

— Ön kérdése kissé zavarba ejt — felelém.

— Szóljon egész őszintén, szólt mosolyogva. Melyikhez vonzaná leginkább szive: Syria banán fái, Spanyolhon narancs ligetei, a franczia egyenlőség vagy Anglia szabad szelleme bilincselték le leginkább?

Monsieur Dávid, szóltam, véleményem az, hogy mindenütt található jó és rosz intézmény.

— Oh! — kiálta fel, mind ilyenek önök ami világbeli fiatal emberek! Mi öregekül, az ön korukban tudunk lelkesedni, volt bennünk szenvedély, tüz; volt hitünk, mi felmelegité szivünket, agyunk forott. Foy tábornok, Ernani, a forradalom, vagy bármi legyen a fenforgó vita tárgya, részt vettünk mi abban s eszméink uralkodtak felettünk, vérünket lettünk volna képesek ontani azok védelmére. Fiatalság, fiatalság, önök most nagyon közömbös nép!

— Ah! bocsánat uram! feleltem neki. Az önök tapasztalatai tettek minket okosabbakká, az önök iskolájában tanultunk meg bölcsebbek lenni. Tudjuk, önök példáján okulva, hogy egyes akadályok elháritása nem elégséges arra, életre való válságot idézni elő, s hiába töltjük meg a falakat feliratokkal, nem teremt az nekünk egy tartós köztársaságot. Hála önöknek uraim, nekünk nem szabad többé képzelményekkel táplálkoznuuk. Kétkedünk határozatainkban igen könynyen felizgatható ábrándinkban s nem bizunk többé az igen egyszerüknek, igen ártalmatlanak látszó eszmékben, melyek alatt gyakran cselfogás rejlik. A személyi kérdések kevéssé hatnak reánk; mi már csak a tényeket vesszük tekintetbe és mivel tudjuk, hogy a dolgok állása néha igen bonyolult, hát azokra bizzuk elintézését, kik kormányoznak bennünket. És őrizkedünk mindenekfelett a nagy szavaktól, mert nagy szavakkal gyártják a frázisokat s a frázisok szerzői, igen gyakran nagy bajok szerzői is.

Közönyösek vagyunk, mondja ön Dávid, ur? Nem, inkább azt mondhatná, hogy intve vagyunk, mi ujabb nemzedék.

— Roger Marcel ur, felelt Dávid hatvan évem igazat ad önnek mindenben; de azért köztünk legyen mondva, cseppet sem bánom, hogy huszonöt éves koromban, kissé bolondabb voltam önöknél.

— A megfontolás nagyon jó tulajdon, szólt most Bird ur reám tekintve, különösen, ha nem akadályoz tenni a mikor kell s a tevékenység is szép dolog, kivált, ha tudunk gondolkodni is mellette.

S hogy e megjegyzésnek kissé tréfásabb szint adjon, hozzátette: A tehetségek összhangja pedig a legfőbb tulajdon. Jó, ha az ember szép tettekre képes, de az is jó, ha tud méltányolni egy jó ebédet.

— Oh, kérem mindenekre, kiáltott fel Dávid, kezeit összekulcsolva, kiméljenek meg az ilynemü összehasonlitástól.

Nem tudom, ha mosolyra indit-e téged is e kifejezés, de a hang, melyen az mondva volt, nekünk igen tréfásnak tetszett.

Azután elkezdtünk énekelni; mindeniknek le kelle róni tartozását. Midőn Bird urra került a sor, mentegetődzött, hogy nincsen hangja, hanem elhozatta szobájából furulyáját s mint valódi zeneértő játszott el néhányat nemzeti dallamaiból, mi igen gyönyörködtette a társaságot.

E hangok, magam sem tudom miért, egészen ábrándossá tettek. Észrevétlen kisuhantam a szobából, hogy veled társaloghassam egy kicsit, veled Felix, ki oly kedves társam valál eddigi utazásaimban s most is egyetlen meghittje vagy gondolatimnak.

Egy ablak mellett irom e sorokat; az üvegen át sötét fenyvesre esik tekintetem s felette egy csillagot pillantok meg. Étkező társaim még asztalnál ülnek. Időnként egy-egy dallamtöredéket játszék ujolag Bird ur; a furulya érzékeny hangjai eljutnak hozzám. Mindő érzelmeket kelt bennem e furulya-szó? Ugy tetszik nekem, mintha valami olyat zengene felém, mit még nem birok felfogni.

Második levél.

Saint-Laurent, jun. 29.

Te is barátom, te is azt kérded, mit szándékozom tenni, mihez akarok kezdeni.

Az bizonyos, hogy neked ehez van is jogod s nem félhetsz attól, hogy elutasitlak, mint többi papolóimat. Ama barátságban, mely minket egybefüz, neked jutott a szebb szerep. Te szeretsz engem s itéletet mondasz felettem, én szeretlek s tisztellek is egyszersmind. Te már férfi vagy Felix, e szó mindent kifejez. Téged saját akaratod vezérel és nem szeszélyed esetlegei, sem szenvedélyeid hatalma.

A mint hazatértünk hosszu útunkból, te azonnal minden kedvetlenség nélkül ujolag felöltötted kötelességed jármát, neki ültél a munkának, te szabod ki utadat, melyen haladnod kell s azt mondod, szived egészen nyugodt, elégült. Szent elégültség, vajjon mikor élvezhetlek én is téged? Keserü kéje oly lelkiismeretnek, mely örömmel hordja reárótt terhét, foglak-e valaha ismerhetni?

Leveledet az erdő legmélyebb homályában olvasám át, mert mondhatom, hogy én mindig útban vagyok, jövök-megyek, vagy lovon, vagy gyalog. Az idő felséges, a korán beállott nyár kellemessé teszi itt a magosban időzni. E két hét alatt, mióta itt vagyok, bejártam a vidék minden zugát.

Saint-Laurent igen kiváló ponton fekszik egy magaslaton, hol a lég is tisztább s honnét egy nagy fensikot, tele apró hegy és völgyezetekkel láthat be a szem. E tisztán körvonalozott roppant sikság, törpe cserfakoszoruval van szegélyezve, mely nyugottól egész keletig huzódik s betölti a látkört. Mindenfelé útak kigyódznak s vesznek el a láthatár távolába. Majd az egyiket, majd a másikat követem, mig egy-egy magasba vezető meredek ösvény által elcsábittatva valamely vad regényes rejtekhelyre tévedek.

Különben a bizonyos, hogy a Jura hegység nem bir az Alpok ama nagyszerüen szép regényességével s elragadóan felséges borzalmaival. Sehol sem emelkedik fel az örök hóval fedett régiókba; bármely oldalon jussunk is fel a legmagasabb tetőkre, szürke, bemohosodott sziklák s gyógyfüvekkel behintett legelők képezik, véghatárát fáradtsággal megtett útunknak; és még egy: az Alpok nemcsak egymásból kifolyólag képezék magaslataikat: minden irányban elágazó völgyeletek szelik át s különálló elszigetelt sziklatömböket alkotnak; melyek mindenikének meg van saját alakjok, hajlásuk és nevök. Mi legjellemzőbb a Jura hegységben, ama hosszan elnyuló völgyek, melyek mindenütt párhuzamban futnak végig, a főhegylánczczal, mely kissé hullámzatos alakjával folyton tartó törpe cserfákkal szegélyezve, mindenütt hasonló önmagához; de még ez egyhanguságnak is meg van saját baja: gondolatim követik e hullámzatos vonalokat. mig a messziség kék távolában el-eltünnek szemem elől, eltünnek, haladnak, távoznak, de attól nem tarthatok, hogy egészen elvesznek, olyan jól látszanak tudni, hogy utjok merre visz! Vajjon nem mondhatnák-e meg nekem is, hogy én merre irányozzam lépteimet?

(Folytatása következik.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

ennek folytán más nem történhetik, mint a mit a kormány tervez és végez. Ez se baj. De baj, ha a kormány roszul tervez és roszul végez, mert ez ellen jelenleg nincs correctivum. A kormány a vámközösség fentartását akarja. A nemzet bizony jobb szeretné az önálló vámterületet. A vámközösség alapján alkudoznak. Ha megegyeznek, öt vagy tiz évre ismét vége van a magyar nemzetgazdaság önálló fejlesztésének, szervezésének. Kiváncsi, mit tud a kormány a saját politikája keretében felmutatni. A budai hegy vajudik, vajjon mi fog születni? A helyzet nagyon criticus. Mert bár a többség nagy s e többség biztos, a nyomor nagy és a nyomor beszél. Beszél az utczán s kiabál a téren s a kormány mellett az embereken uralkodik az éhező nyomor. Oly nemzetgazdasági politikát kiván a nemzet, mely kövek helyett falat kenyeret tegyen a tátott szájba. A vesztett jóllétet szerezzék vissza, kik határoznak a nemzeti munkásság tényezői felett s kik kényszeritve bátran követeltek ujabb áldozatot az adófizetőktől. Nem csekélység, mit a zöld asztal körül conferentiázva a miniszterek most eldöntenek: ma puszta irás tiszta papiron, holnapután egy nemzet életének szabálymértéke, tőke, munka, pénz, vagyonbukás vagy anyagi virágzás. Kik a népélet jövőjét csinálják s felette alkusznak — vigyázzanak.

A „Nemzeti Hirlap" miután zárt ajtóknál s a dolog természeténél fogva a titoktartás kölcsönös megfogadása mellett folynak Budán a tanácskozások a magyar és osztrák kormány közt, le kell hogy mondjon arról, hogy már most részletes tudósitással szolgáljon azok menetéről. Az alkudozás főtárgyát a kereskedelmi és vámszerződés képezi, a bankkérdés pedig csak másodsorban tárgyaltatik. Ausztriára nézve a bankegység fentartása másodrendü, mig a közös vámterület fentartása életkérdés. A magyar bank felállitása által Magyarország sokat nyerne, Ausztria vesztesége nélkül. Nem igy a vámszövetség kérdésében. Az önálló vámterület felállitása által Ausztria csakugyan szenvedne anyagi veszteségeket. Mialatt reánk nézve a magyar bank és vámterület kérdése egyiránt fontos, sőt az előbbinek létrejövetele szükséges előfeltétele az utóbbi üdvös hatásának, az osztrákok a fősulyt a vámszövetség kérdésére fektetik. Kivánja, hogy az események megczáfolják, midőn kénytelen kilátásba helyezni, hogy: a magyar nemzeti bank létre fog jönni, de árát a közös vámterület fentartása képezendi.

Az „Ellenőr" előtt vannak kérdések, melyek megoldásával az ország nem várhat tovább. Ezekről hallgatni nem szabad. Ilyen a bankkérdés. Unalomig van vele. Két hét óta nem olvashatni egyébről a lapokban s a közönség ma sem tud benne többet, mint két héttel ezelőtt. Az előkészitő munka be van végezve. Élére állitva a kérdés osztrák részről még jobban, mint általunk. A várakozás feszült. S máról-holnapra elpattanhat a hur. Tudja, mit várhat az osztrák felfogástól s tudja ez, mit várhat mi tőlünk. Az utolsó szó kimondásának ideje megérkezett. S ezt csak a megoldás követheti; nyomban, haladéktalanul Az ország nem várhat. A szó sulyának teljes tudatában irja ezt le. Könnyü szivvel mégis: mert erős támasza a szilárd meggyőződés, hogy a kormány át van halva a helyzet elodázhatatlan kovetelményeinek érzetétől s van akarata és ereje elhatározó tettre váltani fel a lekötött szót, ha még jobban fájna is az ország irigyeinek oda kint és a kormány irigyeinek itthon.

Egy roszul értett beszéd.

Tekintetes szerkesztő ur!

Miután a költségvetés tárgyalásánál a felsőházban tett nyilatkozatom a hirlapokban részint tévesen értelmezve, részint pedig csak egyszerüen indokolás nélkül emlittetett fel, mely körülmény azon balhiedelemre szolgáltatott alkalmat, mintha én ezen fontos tárgyat, főleg az erdélyi részek visonyaira vonatkozólag nem elegendő figyelemmel kisértem volna, — a való érdekében, kérem sziveskedjék nyilatkozatomat ugy a hogy mondva volt, lapjában közzétenni, a mint következik:

Gr. Kálnoky Dénes.

A létező mostoha viszonyok között, hogy nagyobb áldozat nélkül zilált pénzügyünket rendezni lehessen, azzal magamat nem kecsegtetem. És miután belátásom szerint a költségvetésben megtétetett a kisérlet, hogy jelen szorongatott helyzetünkből kibontakozhassunk nem kivánok annak birálatába ereszkedni, — és nyilatkozatomban csakis azon teendőkre fogok szoritkozni, melyeket nézetem szerint szükségesnek tartok arra nézve, hogy a hozott áldozat nyomasztó hatását könnyitsék és a jelen kényszer helyzetbe többé vissza ne essünk.

Hogy nagy, csaknem elviselhetetlen a terü, a mi ujabban az adózó közönségre háromlik, az tagadhatatlan. És tekintve a naponta fenyegetőbb alakban jelentkező elszegényedést, gyors, erélyes, a nemzetgazdaszat minden ágára kiterjedő, és ennek kapcsában belügyeink alapos rendezésére is kiható intézkedésekre van szükség, — hogy erőnk ezen végső megfeszitése eredményre vezessen, és anyagi tehetségünket ne csökkentse.

Mindenek felett a mezei gazdászat elhanyagolt érdekére kell kiváló figyelmet forditani, mert ez fizetési képességünk alapja, ez csaknem egyedüli és biztos jövedelmi forrása az államnak.

Gondoskodni kell törvényekről, melyek a gazdászat czélszerü és sikeres folytatását lehetővé tegyék és a birtokos jogait biztositsák.

Át kell alakitani a birtok szabályozásáról szóló törvényeket, melyek a földbirtokosnak csak kiadásokat okoztak, de eredményre kilátást csak évek hosszu során át, vagy épen nem nyujtottak.

És nem tévedek, ha azt mondom, hogy a földbirtokos jövedelmének egy részét a szándékkal okozott károk, mezei kihágások és perköltségek emésztik fel.

A pénzhiányon pedig, mely legsulyosabban nehezedik a földbirtokosra, és a gazdászat terén csaknem minden előhaladást lehetetlenné teszen, a törvényhatóságok kebelében alakitandó kisegitő hitelintézetek által lehetne könnyiteni, — hol a birtokos kevés fáradsággal mérsékelt kamatra kölcsönhöz jusson. Ez intézkedés az uzsorások hallatlan üzelmének korlátolására, mely főleg a kisairtokosok nagy tömegét sujtja, hatályos befolyást gyakorolna.

De mindezen, a gazdászat emelésére czélzó intézkedések sikere csak ugy lenne biztositva — ha belügyeink szervezése azokkal párhuzamosan haladna, és ha a szervezés nem fél rendszabályok, nem experimentátiok által eszközöltetik, mely eljárás közügyeinket szünteleni válságnak teszi ki, az elégületlenséget neveli, és nemzetünk törvényhozói, ugy mint kormányzási képességébe vetett hitet és bizalmat megingatja; — hanem ha szerves öszszefüggésben lévő reformokkal törekedünk belügyeinket megállapodásra juttatni, és a jelen bizonytalan helyzetnek véget vetni, — ha ott kezdjük a hol kezdni kellett volna, a törvényhatóságok kikerekitésén, és azoknak keretébe illesztve be a hivatalos közegeket, a kormányzás complikált apparatusait egyszeresitjük, és a hivatalok számát, fizetését a szükséglethez szabjuk; szóval: ha gyakorlati és határozott politikát követünk, melynek anyagi tehetségünk, ne pedig vágyaink magas röpte szolgáljon alapul.

Hogy ezen az uton haladva nagyobb megtakaritások eszközölhetők, a nélkül hogy vitalis érdekeink sértetnének, és hogy anyagi tehetségünk, fizetési képességünk emelkedni fog, az kétséget nem szenved.

De azon pénz calamitáson, a melyben jelenleg sinlődünk, csak az fog könnyiteni, ha vasuti, bank, vám- és kereskedelmi előnyös szerződések a belszervezés által nyert sikert előmozditandják; és tekintve a birodalom két fele közt létező politikai és materiális szoros kapcsot, jogosan feltehetjük, hogy mind ezen kérdések a felvert hullámok csillapultával a viszonosság követelményeinek megfelelőleg fognak megoldatni, mit annál inkább hinnünk lehet, mert egyik félnek megröviditéséveli látszólagos azon előny, a mit a második nyerne, idő hosszára a birodalom mindkét felének romlását vonná maga után.

Abban a reményben, hogy a magas kormánynak erélyes eljárása és ernyedetlen munkássága által sikerülni fog államunk pénz- és belügyeit ugy berendezni, hogy a pótadó minél előbb megszüntettessék, a helyzet kényszerüsége által indittatva a költségvetést elfogadom.

Nyilt levél erdélyi képviselőtársaimhoz. *)

Budapest, jan. 4.

Minden magán ember, ki családi és gazdasági ügyeit rendesen kezeli, uj évkor bezárja számadásait, visszagondol az elmult évre, annak kedvező vagy kedvezőtlen eseményeit latolva, igyekszik az elmult év eredményéről magának részrehajlatlanul képet összeállitani

Az ilyen visszapillantásnak és önbirálatnak megvan a jövőre azon haszna, hogy az illető okulva a multon, annak tévedéseit jövőben igyekszik kerülni, és ha czélra nem vezető uton ok nélkül fáradott, küzdött, — törekszik a helyes utra térni, melyen kevesebb erővel, kisebb akadályok leküzdésével a czélt könnyebben elérheti.

Ha magánembernél a multnak birálata helyes, mennyivel szükségesebb ez azon férfiak részéről, kiknek kezébe helyezte a választók szavazata Erdély sorsát, azon országrész sorsát, mely a forradalom és az azt követő absulutismus alatt legtöbbet szenvedett a sors csapásai alatt, mert gyengébb volt, mint az anyaország, az absolut kormányok experimentumainak első sorban volt kitéve; de ezen országrész szenvedései nem szüntek meg az alkotmány helyreállitása s az anyaországhoz visszakapcsolásával, csak azok alakja változott. A magyarországi államférfiak, kik hivatva voltak ez ország részsebeit gyógyitani, azokat nem ismerték, vagy félreismerték; az erdélyi képviselők többsége pedig nem ismerte fel, hogy nem elég az uralkodó párthoz (melytől varták számos bajaink orvoslását) csatlakozni és azt fenntartani, hanem ezenkivül szükséges a külön erdélyi kérdésekben megállapodásra jutva, egyetértőleg fellépve és a javaslatok sulya által ez országrész méltányos ohajainak érvényt szerezni.

Igy fejlődött ki azon meddő plátói viszony az erdélyi képviselők és a többség kormánya közt, mely a kormánynak biztositotta a szavazatokat, az erdélyieknek pedig megengedte a reményt. Ha néha mégis találkozott erdélyi képviselő, ki nyughatatlankodott, megunva remélni, fejéhez vágták a hiressé vált „schlagwortot", az „extrawurstot." Több körülmény folyt be arra, hogy az erdélyi képviselők nem tudtak ezen tétlenségből és reménykedésből kilépni. Ez uttal nem kivánok ezen különböző okokról szólani, csak egy tiszteletreméltó önzetlen politikai rögeszmét emlitek meg t. i. régi veterán politikusaink, kik az unioért évtizeden át küzdöttek és áldoztak, minden oly fellépésben, a melyet az erdélyi képviselők együttesen szándékoztak tenni, az unio megtámadását vagy veszélyeztetését látták és inkább elszenvedték az általok is érzett mulasztásokat, mintsem a már valósult kedvencz eszméjök képzelt megtámadását türték, vagy az ezen irányhoz való csatlakozásuk által épen bünrészességbe keveredtek volna.

Ily tehetetlen szomoru állapotban volt az erdélyi képviselői kar, midőn a pénzválság s az eddig követett tétovázó politika megingatta a többséget és a baloldali vezér, Tisza Kálmán hazafisága lehetővé tette a fusiót. Ezen nagy horderejü átalakulás felélesztette közöttünk azoknak is reményét, kik ezen drága kincset már rég nem ismerték. Most már a kormányon és rajtunk erdélyi képviselőkön áll, hogy a mulasztásokat pótoljuk, kormányunktól csak azon esetben várhatunk gyors, erélyes, érdekeinknek megfelelő cselekvést, ha egyetértve támogatjuk érdekeinkkel ellenkező áramlatokkal szemben és kezdeményezésünk által tettre serkentjük.

Lássuk csak, mennyire feleltünk meg az uj korszak kezdetétől az ünnepi szünnapokig ezen elodázhatlan kötelességünknek? Ily elmélkedésre alkalmasabb pillanatot választani nem lehet, mint az ünnepi szünidőt, mikor a politika szünetel, az általános érdekü parliamenti harczok nem vonják el figyelmünket specialis erdélyi ügyeinktől és a mikor képviselő társaim nagyobb része honn mulatván meggyőződésök érlelésére saját lelkiismeretökön kivül, az erdélyi országrész közvéleménye is jogos befolyást fog gyakorolni.

Sajnálattal kell beismerni, hogy az uj korszak alatt is követtük az előbbi időben megszokott eljárásunkat, tartottunk erdélyi gyüléseket, de e gyülések határozatainak érvényt szerezni elmulasztottuk.

Nincsen jegyzőnk, ki határozatainkat papirra tegye, — következőleg azok feledékenységbe merülnek, vagy rövid idő multával mindenki tetszése szerint magyarázza azokat. Nincs elnökünk — bocsánat e tévedésért, van három t. i. Tisza László, gr. Péchy Manó, báró Kemény Gábor; — de nincsen szabályozva az, hogy ki által és mi módon értesittessenek az illetők a gyülés helyéről, tárgyáról és idejéről. — Nagyon természetes, hogy ebből csak zavar, eredménytelenség, végül elkedvetlenedés következik. Pedig mennyi a megoldásra váró kérdés! Mily sok méltó sérelem vár orvoslásra, melyek mind a viszonyainkkal ismeretlen kezek által, meghallgatásunk nélkül fognak elintéztetni, ha most az utolsó órákban is elmulasztjuk gyüléseinknek jobb szervezetet adni, és ez által méltányos befolyásunkat nem biztositjuk. Azonban ha most sem szervezkedünk, akkor jobb lesz kimondani, hogy az erdélyi gyülések feleslegesek — nem lévén többé egy külön erdélyi kérdés sem, a mely megoldásra várva.

Nyakunkon van a megyék területi rendezése, s ez minket kiválólag érdekel, minthogy Erdélyben lesznek a legnagyobb változások, de azért mi e kérdést tanácskozásaink sorába nem vettük fel, annál kevésbé nyilvánithattuk erről nézeteinket.

Köztudomásu, hogy kormányunk a jogegyenlőség alapján akarja rendezni a Királyföldet, s az ezt elintéző törvényjavaslat talán már készen van; — azonban a kormány e javaslatot nem közölte az erdélyi képviselőkkel; saját kedvezményezésünkből pedig nem láttuk jónak hozzászólani ezen kényes kérdéshez.

Tanácskoztunk sokszor az urbéri ügyek, tagositás, erdő,- legelő-elkülönitése fontos kérdések felett, benyujtottunk az egymást felváltó miniszterekhez emlékiratokat, (melyeket természetesen figyelmen kivül hagytak), de soha szavazatunkat latba nem vetettük ezen életbevágó kérdések czéiszerü, olcsó és gyors megoldása érdekében. Az urbéri szabályozásokkal egyidejüleg sürgettük többször a kormányt, miszerint a még függőben lévő kárpótlási ügyeket végezze be, illetőleg a még visszatartott kárpótlásokat utalja ki az urbériséget vesztett birtokosoknak. 27 éve, hogy az urbéri viszony megszünt, ennek daczára még sok birtokos nem kapta meg egész kárpótlását.

A tulajdont megtámadó osztrák bányatörvény a szabadkutatási joggal ma is érvényben van Erdélyben. Tanácskozásainkba bevontuk ugyan ezen fontos kérdést is; de a mindig eredménytelennek bizonyult emlékirat szerkesztésénél többet ez ügyben is felmutatni képesek nem vagyunk.

Az államijavak, főleg az erdők kezelése országszerte hiányos és financiális szempontból káros, de e tekintetben is Erdély mutatja fel a legfeltünőbb eseteket (ezek a valódi erdélyi „extrawurstok"). A görgényi urodalom nagy deficittel üzött fatermelése tönkre tette Erdélynek főfontosságu kereskedését, a marosi tutajászatot, s ez által egy nagy vidék jólétét, adóképességét. Ehhez bővebb magyarázat nem kell, mindenki előtt világos, hogy a kisebb kereskedőknek bukniok kellett akkor, mikor az állam saját kárával a termelési áron alól dobja piaczra nagy fakészleteit. Erdélyben van a naszódi uradalom is, mely potom áron a képviselőház beleegyezése nélkül a kincstár és nemzet nagy kárára eladatott. — Ezen elidegenités által politikai téren, hogy mit nyert az ország, ezt meg kell kérdezni Ghyczey Samu és Pap Lajos uraktól, kik a képviselőház megbizásából ezen cause celébre-t a hely szinén is tanulmányozták. Erdélyben történt közelebbről az is, hogy a hires oláh néptribunt, Axentet megválasztották képviselőnek. Mi tette lehetővé a választási szabadság ezen szomoru kinövését? Azon körülmény, hogy Axente birta haszonbérben sok éveken keresztül a krakkói birtokot, s ez által ugyszólva rehabilitáltatott.

Ezen fájó sebeket az erdélyi képviselők érezték és érezzük ma is; de mig az eddig követett uttól el nem térünk, mig azt várjuk, hogy kormányunk helyettünk érezzen és gondoljon; mig kormányunk iránt méltán táplált bizalom elleni vétségnek tartjuk azt, ha általunk jónak és szükségesnek vélt cselekvésre, együttes fellépésünk által igyekszünk szoritani kormányunkat, mind addig a specialis erdélyi kérdések helyes elintézését kieszközölni képesek nem leszünk s a sokat szenvedett erdélyi részek továbbra is az elszegényedésnek lesznek kitéve. Én tehát eljöttnek látom az időt, hogy a legközelebbi ülésszak kezdetén erdélyi gyüléseket tartsunk, s azokon olyképen szervezkedjünk, hogy megállapodásainknak lehetőleg érvényt szerezhessünk, és a specialisan Erdélyt érdeklő ügyek körül az egyik nélkülözött, minket megillető befolyást magunknak biztositsuk. Ez felszólalásom egyedüli czélja: — remélem, hogy tisztelt képviselőtársaim, látva az eddigi eredménytelen működésünket, nézeteimet elfogadják.

Ha oly szerencsés volnék, hogy fellépésem képviselőtársaimat a váró, remélő állás elhagyására s az egyetemes cselekvés terére való lépésre inditaná, örömmel fognám olvasni azon támadásokat, melyeket jelen soraim valószinüleg több oldalról maguk után vonnak. Ha pedig felszólalásomat képviselőtársaim elitélik, akkor is nyugodt lesz lelkiismeretem; — mert megtettem azt, a mit kötelességemnek tartottam. Fais ce, que tu dois, advinenne que pourra.

B. Kemény Kálmán.

*) Egész terjedelmében közöljük a Pesti N.-nak hozzánk csak ma érkezett szerdai számából e fontos felszólalást, melyre később mi is visszatérünk.

Szerk.

BELFÖLD.

Sz.-Udvarhely, 1876 jan. 3-án.

Még be sem állott a farsang s csörgő sipkásaink már is futják a bolondot. Mult év utolsó napján gyülést tartott az „elvhű szabadelvü párt." Spányik József megnyitó beszédében, mely egyszersmind hattyudala is volt, lefestette a párt magatartását s egészen elérzékenyülve hozta fel a bántalmakat, melyek a pártot érték; elitélte a magyar journalistákat és kiemelte abban a „Baloldal"-t, mert egyedül az nyujtott tért az önvédelemre: miért a párt Ugron Gábornak, ki a gyülésen jelentékeny szerepet játszott, forró köszönetet mondott; a „Baloldal támogatása és fenntartása pedig határozattá lőn. Reméljük, hogy a közelebbi gyülésen azt is el fogják dönteni, hogy a katholikus templom elromlott orgonája abrancsoztassék meg, mert visszanyeri hangját, mint az elődök harangja.

Lemondván Spányik az elnökségről, beállott a fejetlen lábság, mert benne öszpontosult a párt minden tudománya. Kopaszkodtak fűhöz-fához, Péterhez, Pálhoz, mig végre Daróczy Imre „örökös képviselő jelölt" ajánlatára megválasztották Bod Károly ref. tanárt, kit bűne épen akkor vitt a gyülésbe. Mi ismerjük Bod Károlyt és politikai elvét is, mert a szabadelvü pártnak intéző bizottsági tagja volt, épen azért nem csudálkozunk, hogy vonakodott híg velejü bohóczok vezetését elfogadni. Igaz, hogy van ott két katholikus tanár is; de hiányzik a „pagát" s igy kevés vigaszt nyujtanak.

Hogy az ó év utolsó napja örök emlékezetü lehessen, következő bölcs határozatot hozattak:

1. Kassay F. Ignácz orsz. képviselőnek bizalmatlanság szavaztatik. (Az indokot, hogy miért, bizonyosan Kassay fogja meghatározni.

2. Miután Kassay a baloldalról átlépett a szabadelvü párthoz: ezen „elvhű párt nem ismeri el őtet szabadelvünek, sőt tiltakozik az ellen is, hogy magát szabadelvünek nevezhesse.

Ezen hazafias kötelem teljesitése után Ugron Gábort és Daróczy Imrét, a párt „örökös képviselő jelölt"-jét éltetve, azon boldog megnyugvással tértek haza, hogy a silvester-éji álom majd elhozza Imre urfinak Kassay mandatumát!

Különös az, hogy az „elvhű szabadelvü" gyülésen ugyanazon 20—25 embert látjuk, kik közelebbről baloldali gyülést tartottak; a kolompos pedig itt is, ott is Ugron Gábor. Különben Gáborka, mióta Udvarhelyszéket lerázta a nyakáról, egészen a városé lett és azt boldogitja, vagy talán bolonditja. Tegnap a centumpaterek választása alkalmával egy közi tiszteletben álló ügyvédet, ki épen az Ugron megbuktatására volt felléptetve, fényes nappal, a piacz közepén számos polgár szeme látára tettleg bántalmazott. Szegény ügyvéd, ön hibáján kivül azon kellemetlen helyzetbe jutott, hogy a marosvásárhelyi ügyvédi kamara által a mai napon felszólittatott. hogy igazolja magát, különben . . . Mi lesz a vége nem tudjuk.

Az erdélyi aranyvidék érdekében.

(Pávai V. Elek inditványa Alsó-Fejér állandó választmányához.)

Tekintetes állandó választmány.

Idei deczember 7-én tartott gyülésen „Verespatak" község számadása ötletéből béjelentett, s szóval is röviden előadott inditványomat, hogy miután Zalathna és Offenbánya bányavárosok és bánya kerületi főhelyek magyar és miveltségi mellőzhetlen telepek, ha talán nem is egészen buktak meg, de a nemzet gazdászat, fekvésükből folyó közmivelődés és abirodalmi érdek nagy kárára az elszegényedés pontján állanak, miután Verespatak és környéke, miut a magyar keleti arany kerület és Erdély arany „Eldorádója", „magyar Kalifornia" fő helye is hanyatlik, legjelesebb bánya tulajdonosai csekély tartozásuk kamatait évekre terjedőleg törleszteni nem tudják, a hazai, mindenek közt első arany termesztő és műipar hanyatlása, veszélyben forgása sürgősen kell hogy érdekeljen. Nemzetgazdászati közjólét és ezekkel párhuzamos. ha nem is mindenekben ezek felett álló nemzetiségi érdekből kérem és inditványozom, miszerént megyénk főispánja vezetése alatt a jelen év deczember 14-én kezdetét veendő megyei közgyülésnek ajánljon a állandó bizottmány egy vegyes nemzet és magán gazdászatot, jog és bányászatot gyakorlatból esmerő és bánya birtokosokból egy 10 tagú küldöttséget.

E küldöttség tartsa polgári és hazafias kötelmének mielőbb és legfennebb jövő 1876 ik év január 15-ig magán- és ha szüksége hivatalos uton is kitudni:

a) hogy mely természeti hiányok vagy emberi intézkedések okozói megyénk területén s különösen pedig Offenbánya, Verespatak, Abrudbánya, Bucsum és Zalathna, meg hozzájuk tartozó minden helységek és helyen volt és most is létező, ugy kincstári igazgatás alatt álló, mint nem álló magán tulajdon vagy kincstári részvényekkel vegyes természetü minden nemü fémbányász, törő és mosó-müvek hanyatlása, beszüntetése és felhagyásoknak.

b) A nevezett területeken vagy azon kivül minden főbb helyekből hallgasson ki jegyzőkönyvileg vagy irásban is tehető nyilatkozattal bányász birtokosokat és részvényeseket a bányászat hanyatlásának 1848. éven innen realis okairól, ugy a szükséges és a bányászatot előbbi jövedelmező állapotra visszajuttatható segédeszközök és mellőzhetetlen javadalmazások felől.

c) Kutassa ki e küldöttség, az 1848. évi az érdekelt helységekben létezett 47 kincstári igazgatás alatt volt, 103 kincstári igazgatás alatt nem volt, de a bányászati törvényszéknél lajstromoztatott, 650 közrendü, összesen mintegy 800 magán bányák és 1500-ig felmenő feldolgozási, törő, mosóművek, kohók, hámorok sat. fenntartatnak-é? ez idejüleg mennyivel szaporodtak, vagy apadtak, s mely okozatok következtében.

d) 1848-ig megyénk területén a fémbányászat termesztő és műipar terjedése, élénkülés és a közvagyonosodás általánossá válta bizonysága és kézzelfogható jeléül évenként kutatási erőmű épitési és uj bánya nyitási engedély adatott mintegy 30. 33. E küldöttség terjessze ki e fontos jelenségekre is figyelmét, évről évre tudja meg, szaporodott-é vagy nem

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

s szanszerint mennyivel, ezen egyik főszorgalmi iár ága megyénknek? s ha apadott, melyek valának részletezett okai e szomoru jelenségnek.

e.) A fennebbi jelenségek pontos kitudása után január 16-án e küldöttség üljön össze tapasztalatai indokai alapján készitsen egy véleményes jelentést az állandó választmányhoz, melyt ennek tanácskozás alá vétele végett az alispán azonnal összehi a mely tanácskozásainak és megállapodásainak eredményeit a főispán ur általrövid időre összehivandó megyei rendkivüli közgyülés eleibe fogja terjeszteni, innen kérelmileg lévén az illetékes m. kir. bel-, pénz-, ipar- és kereskedelmi ministeriumok haladéktalanul felkérendők a bányász nép és ipart háttérbeszoritó és előrehaladását gátló akadályokat s bukásukat okozó tényeket a nemzetgazdászati és birodalmunk érdekében haladéktalanul orvosolni, beszüntetni;

E fontos és közérdekü inditványom tételére indokaim a következendők:

1. A közelebb mult 1870. éven kezdőleg a bányászatnak az erdőszettől külön választása a gyala-fehérvári, a kor szükségeihez már átidomott pénzverő háznak elhordatása, a fémbányászathoz tartozó törő, mosó, tisztitó, erőmüvek, a kohászat, olvasztás és bányamüveléshez nélkülözhetlen famennyiség árának, a nemzet-gazdászati kölcsönösségi elvek ellen s a meghiusult remények, alap nélküli számitások indokain, többszörös készpénz fizetés mellett magasra rugtatása, a kémlelési-, olvasási-, beváltási- és pénzverési, egyáltalában az igazgatási költségeknek viszonyaink és körülményeinkhez nem mért rohamos felhágtatása szomoritó következményei utánaz erdélyrészi fém- és más nemü bányászatnk nem méltányos mellőztetése, mostani kormány-férfiaink előtt nem lehetnek alaposan felfejtve. Az idő rövid, de az állam gépezetmegmentése érdekéből, határt nem ismerő fáradság és önáldozattal is tények mezeire kelletén kormányuknak lépni, az eltartott, tévesen tehetett, s tán érdekmentességgel nem dicsekhető felvilágositások, a legnemesebb czélzat s törhetlen hazafi buzgalom által a közvetlen rögtön foganatositani kellett intézkedések s tárgy esmerőkre terhesen, károsuló és sujtó eredményeket szülhettek, de ezen általam jánlott eljárás a közvetlen tapasztalat, a gyakorlat, a helyi viszonyok és környülmények, helyiés nemzetgazdászati sérthetetlen tekintetek, emzeti meg birodalmi érdekek, szemmellátott tények és százados gyakorlat, őszinte, csak birodalom virágzó jólléte fenntartása, hazafias ösztönéből eredvén, hü képét terjesztendibányász vidékünk, a véle és részint tőle élő megyénk fele része, népessége termesztő és szorgalmi iparának, nemzetgazdászati tekintetekből, ha kell némi áldozatokkal is fentartás és megóvása iránt. A mikor telyes- és biztos azon meggyőződésem, hogy az ily módon felvilgositott kormányférfiaink ezen országrész s népei jogos és szükséges felvirágzását feltétező ősi intézkedéseiket, bár mely nemü vállalatiakat nem csak bészüntetni, zsibbasztani nem fogja, hanem a körülmények és viszonyokoz mérten hasznos jövedelmező állapotban való ennállásukat áldozatokkal is biztositani fogja

2.) Ezen inditvány tételre engemet — s ennek folytán — a megyei közgyülést a sürgős tárgyalmezésre jogositanak; az 1548 évi t. cz. 9 §-a, az 1747 beli 1-ső törvényczikk, a melyben a most fájdalom nem létező — kincstárna és bányász trvszéknek kötelességévé tétetik erről gondoskodni, hogy az arany létrehozás, termelése, mentől kevesebb veszteségge és akadályokkal eszközöltessék, minden mivelsi akadályok a bányaszék előtt elháritassnak; e mellett az 1791 évi, a bányászat közigazgatási- és mivelési rendszabályok idolgozására kiküldött országos bizottság üvös tervezete, de feljogositnak különöseu az 185 évi auguszt. 25-iki 8709. sz. kir. rendeletben szavai: Die Stats Verwaltung betrachtet bei dem Bergbau und der Gewinnung edler Metalle durch Private, welche in Siebenbürggen das wesentlichste ist; die Erreichung einer Erträgnissquelle, für den öffentlichen Schatz nicht als den vorweltenden Gesichtspunkt. Es entspricht den Wohlwollenden Gessinnungen einer Majestät und den geläuterten Verwaltungs-Grund sätzen, die Erzeugung edler Metalle, als einen wichtigen Zweig der Nationalbeschäftigung, als ein wohlthätiges Hülfsmittel zur Erhaltung ganzer Distrikte und Gegenden, und als eine mächtige Unfeder zur Vermährung der Capitale, und des Wohlstandes ganzer Provinzer zuschützen, und zu begünstigen Siebenbürgen, welches nach allen Andeutungen so reichan Schätzen dieser Arist. und ihre Forderung, und Benützung zur Erhaltung seines Wohlstandes, so sehr bedarf, verdient in dieser Beziehung seine Vorzugsweise Berüchsichtigung. Jogositnak mindnyájunkat a legmelegebb és őszintébb érdeklődésre, hazaészünk nemzetiségünk termesztő iparunk tekintélyének megóvása s különösen az, hogy a midőn az absolut hatalom emberei csak a közel multban, az 1862—63 években Bécsben s legközelebbről közöttünk kiadott munkáikban földtanilag is, bányászati-termesztő iparunkat alaposan vizsgálat tárgyává tett szakértők, Grim, Cotta Bernát, Dr. Stache, Guido Posepny és Hezak József; az Offenbánya, Szászváros és Nagy-Halmágy határaikba szögellő △ szögbe 27 □ mfld területen a magy. keleti arany kerület főpontjául „magyar Kalifornia,“ „magyar Eldoradó“ magyar kincstár méltán megtisztelő és kitüntető czimekkel, minden bányász hely és telep elébe Verespatak és kerületét, megyénk bányász föld részét jelölték ki és állitják főpártolási főpontokul minden kormányoknak, miután a közelebbről megvizsgált arany és ezüst termesztésre bővségeseknek talált roppant, nemesércz-vegyeskő és telepek még mind léteznek és kiszámithatlan időkön keresztül fenn állani fognak, — okszerü kibáuyászás és aknázásra várva, semmi oksem forog fen, hazafias kormányunk előtt bányászatunknak 60—80 ezer megyei lakosainknak egyedül mindennapi élelmöket biztositó bányászati, termesztő és szorgalmi iparuknak háttérbe szoritását elnézni, vagy védelme és fenntartásától visszariadni.

Jogositnak minket ezen bizalomteljes fellépésre az 1769-beli szabályozó pontok, az 1812 évi erdőlés rendére kiadott t. cz.; az 1791-beli 30 t. cz. első szakasza és az 184⁶/₇ évi 15 t. cz. a melyek szerint a megye tisztsége köteles köz- és nemzetgazdászati, valamint közigazgatási fontos tekintetekből a megye területén lévő erdőségeknek czélszerü, a nemzetgazdászat kivánalmaival nem ellenkező kezelésök és hasznositásukról gondoskodni, s szükség esetében a magas kormányhoz felterjesztéseket tenni.

(Folyt. köv.)

Könyvismertetés.

Amiculu poporului. Calendariu pe anulu visectu 1876. compusu de Visarionu Romanu. Anulu XVI. Pretiulu 50 cruceri. Sibiu. Editura si provedietura autorului. Tipariulu lui S. Filtch (W. Krafft.)

Magyarul: A nép barátja. Naptár az 1876-ik szökő évre, szerkesztette Romanu Visarionu. XVI. év. Ára 50 kr. Szeben. A szerző kiadása és tulajdona. Filtsch S. (Krafft W.) nyomdája.

A nép barátjának mult évi folyamával is találkoztunk e lapok hasábjain s] már akkor megigértük, hogy ezután figyelemmel fogjuk kisérni a román népnek ezen széles körben elterjedt évkönyvét. Az idei XVI. folyam 128 lapra terjed. kiállitása tiszta s ha nem is vetélkedhetik a budapesti nagyobbszabásu magyar naptárokkal, azért mint vidéki termék, elég csinos és olcsó is. Ennyit a külsőről, most lássuk beltartalmát.

A naptár elejéhez van ragasztva egy csinos tableau, melyen az uj mértékek ábrái szemlélhetők; elől a higmértékek, ezek után a sulymérték és legalól a hosszmérték, melyeknek közlésével nagy szolgálatot tett szerző a román népnek. A naptár-részben hasznos tanácsokat osztogat szerző minden hónap végén a román gazdáknak. Az idő jóslást is igen okosan kihagyta s ezek helyett inkább a tapasztalás iskolájából mond egyes velős mondatokat, pl. Aprile frumosu, maiu viforosu, azaz szép ápril, viharos május. Aprile umedu aduce bine cuventáre azaz nedves április áldást hoz stb. A nappalok növekedését hónaponként csinos öszzeállitásban hozza. Az europai uralkodó házak után, a vasutvonalokat, postákat, országos vásárokat, couponokat, az uj és régi mértékek és bélyeg illetékek táblázatos kimutatását közli, s csak ezután következik a szépirodalmi rész „Foi pentru invetiatura si petrecere, az az tanulságos és időtöltő levelek. Első itt egy csinos költemény Despartirea de anului vechiu az az Brcsu az övétől, ezután „Istoria Ardealului cu privire la Romani, Anii 1740—1790. az az Erdély történelme 1740—1790-ig a románokra vonatkozólag. Hogy Erdély történetét nem lehet csupán egyes nemzetiségekre vonatkozólag hézagtalanul megirni, ezt megmutatta szerző is csak nem minden lapon, Ideje volna már, hogy hagyjanak fel a román ajku honfitársaink a különleges történelem csinálással, midőn az ugy sem sikerül pl. szerző sem birta a határőrség történetét ugy előadni, hogy a székelyeket ne emlitse meg. Tehát cu privite la Romani felesleges. Maga az előadás is inkább száraz elősolása Erdély félszázados nevezetesebb eseményeinek s nem csak a románokéinak. Nagyon helyesen teszi szerző, ha nem áll meg 1790-nél, hanem folytatni fogja a jövő évben, mert mi még nem láttunk olyan románnyelven irt historiás könyvet, melyben Erdélynek Magyarországgal való uniója népszerüleg meg volna irva. Az uj mértékek ügyesen és népszerüleg vannak négy levelen ismertetve. „Indigenii din Australia.“ Tacitu János brassói gymnasiumi tanár tollából hasznos olvasmány. „Mediculu de casa“ „Házi orvos.“ „Folosulu plântelor de casa.“ A kerti növények haszna. „Istoria agriculturei.“ A földmivelés történelme. „Notitie economice.“ Gazdászati jegyzékek, mind tanulságos olvasmányok. „A femeia romana“ a románnőket magasztalja, de aligha nem mond igen sokat felőlük, mert mi az irodalom pártolásában szeretnők fényleni látni a románnőket s ilyeneket kellene kitüntetni s nem azokat, kik övükbe két pisztolyt rejtve buzdiditották 1848-ban a bukuresti férfiakat.

Tény, hogy a román pórnők mindenütt jobban megőrüték a nyelvet mint a férfiak, hanem a románnők nem pártolják eléggé az irodalmat, s ezt nem lehet Stefanu celu mare anyjának, sem Mihályvitéz nejének emlegetésével eltakarni. Az „Albina hitelintézet alapszabályainak közlése után nehány népszerü költemény köröltetik, melyek közül a „Dorulu mamei“ Az anya fájdalma, Alexandritól kitünő szép.

Ezekután következnek az anekdoták és sok szép román példabeszéd. Nagyon helyesen tennék a román ajku irók, ha mindösszegyüjtenék és kiadnák a román nép ajkán forgó példabeszédet. Szép kis költemény az is, melyet nagyölvesi Popu János teologus a nép ajkáról lesett el.

A naptárt a „csók“ czimü értekezés zárja be s ezzel mi is bezárhatjuk ismertetésünket, még csak azt akarjuk mondani, hogy: lám tudnak románajku honfitársaink jó és hasznos könyvet adni a nép kezébe anélkül: hogy a magas politika regioiba ragadják, a nélkül hogy együttlakó testvéreik ellen izgassák.

Még csak azt kérdezzük szerzőtől: nem lehetne-e „Háromszéket“, „Udvarhelyszéket“ románul is igy kiirni és kimondani? Mi legalább ezt Trei scauni és Odorhein erőltetett forditásnak s ferditésnek tartjuk ép mint ez volt:“ Alu tierei purtetoru de icone — Országos képviselő, mely már annyiszor megnevettette azokat, kik mind a két nyelvet beszélik. Isten velünk egy évig!

NAPI HIREK.

Kolozsvár, jan. 7. 1876.

— **Gräf Ede** honvédaltábornagy, és a kolozsvári honvéd kerület parancsnoka, József főherczeg adlatusává fog kineveztetni, s helyére Ghyczy Béla honvédezredes, s a budai honvéd kerület parancsnoka jövend. Ghyczy helye pedig Hollán Ernő által töltetik be.

— **A kolozsvári** természettudományi társulat az alábbi meghivóból kivehetőleg holnapután közgyülést tart. Kiváló figyelmébe ajánljuk városunk intelligens közönségnek az életre való egyletet. Ha valamely közmivelődési czél, vagy a tudomány bármely ága pártolásra méltó, ugy a tudományok anyja: a természettudomány mindenik előtt megérdemli azt. Városunk dicséretére legyen mondva, eddig is bővelkődött e tudományt mivelő férfiakban, kik már évekkel ezelőtt adhattak volna egy ily egylethez contingenst, reméljük most az egyetem felállitása után, ez egylet nem csak megalakul, hanem működésével országos hirü egyleteink közé sorakozik. Az általános részvét feladata, hogy e remény teljesüljön is.

— **Meghivó.** A kolozsvári orvos-természettudományi társulat 1876 Január 9-én vasárnap 10 órakor Kolozsvár városa tanácstermében tartandó közgyülésére. Tárgy: Tisztviselők választása. Az aláiró ivek birtokosai felkéretnek, hogy az aláirt iveket vagy a közgyülésre magokkal hozni, vagy pedig az egyetemhez beküldeni szíveskedjenek.

— **Kolozsvár** főispánja által az egyik megürült alrendőrkapitányi állásra Moldován Gergely neveztetett ki. Moldován ur személye feljogosit a reménységre, hogy benne a nálunk némely tekintetben zilált rendnek nem őrét, hanem egyik rendezőjét találtuk fel.

— **A kolozsvári** tud. egyetem román ifjusága ó-év utolsó estéjén, az az; a jövő szerdán, a „Biásini szállodá“-ban tánczczal egybekötött hangversenyt rendez. Belépti dij: 1 forint.

— **„Clarisse“**, Almási Tihamér pályadijnyertes legujabb eredeti drámája, tegnapelőtt (1876. január 5-én) került először szinre a kolozsvári szinpadon, még olyan határozott hatással és fényes sikerrel, a milyennel ez utóbbi évtizedben Kolozsvártt, a „Falu rosza“t kivéve, egy sem találkozott. A közönség, mely a kellemetlen idő daczára is egészen megtölté a nézőtért, növekvő érdekkel nézte végig s tetszésének mindegyre megujuló tapsaival kisérte az uj müvet; s ha a szerző jelen van, bizonyosan kihivja minden felvonás után. S az uj darab valóban igen sikerült mű, mely habár alapgondolatában nem épen uj, mindazáltal egyenrangot foglalhat el igen sok magyar, sőt franczia és német nagyhirü drámai termékekkel; s igen sokáig egyike lesz a legvonzóbb repertoire-daraboknak. Lapunk nagyon igénybe vett tere nem engedi meg, hogy „Clarisse“ részletesebb méltatásába bocsátkozzunk. S ezért ezuttal röviden csak annyit, hogy az ujdonság meséje érdekes; bonyodalma mindvégig hatásosan érdekfeszitő; alakjában sok drámai erő s igazság van, egyes helyeken mesterileg, élethű vonásokkal jellemezve; jelenetei sok szinpadi, de egyuttal jogosult hatással vannak összealkotva; s habár alapeszméje — mint emlitők — nem épen uj s némileg „Delilá“-ra emlékeztet; s habár az egész mű morálja, a problema végmegoldása magasb kritikai szempont előtt aligha állhatna ki minden támadást diadallal: mégis egészben véve tehetséget, hivatottságot eláruló alkotás, mely diadalmas körutakat fog tenni a magyar szinpadokon. — Az előadás teljesen kielégitő volt, sőt a mennyiben Boér Emmáról s Kovács Gyuláról van szó, kitünőnek mondhatjuk. Boér Emma Clarisset annyi finom kellemmel, jellemző vonásokkal, átgondoltan s erőteljes szinezéssel játszta, mint kevés szerepét. Volt is taps és kihivás, a mennyi csak kell. E. Kovács Gyula pedig Sziklai Tiborban mutatott be egy hiven jellemezett, életteljes, igaz s minden kis részletében az ő ismert tehetségével és tanulmányával kidolgozott alakot. — Szacsvay (gr. Ladányi Felix), Földényi (gróf Vértes Arthur) és Mátrai (br. Futaki) hasonlókép gondosan s itt-ott hatással dolgozták fel szerepöket. Kutassi Jankának (Elza) szintén volt két igen szépen sikerült mozzanata s az ügyvéd kedves, aggodó, szerelmes kis nővéréből találó vonásokkal rokonszenves alakot csinált. — Hetényinek azonban már kevesebb szerencséje volt Marosi Gusztávval; tulzott és modorossá vált gesztusa nem mutatott helyes felfogásra s átgondolt játékra, valamint egyhangu beszédmodorával nem sikerült sympathikus és jellemző alakot mutatnia be a fiatal mérnökben. Beczkóyné (gr. Sarlayné), Mátrainé (br. Lomniczné) és Philippovicsné (Helvig) megjártak.

— **A kolozsvári** önkéntes tüzoltó-egylet 1876. febr. hó 5-én a redoute épületében saját pénztára gyarapitására zártkörü tánczvigalmat rendez. Belépti-dij. Személyjegy: 2 forint o é. Ablakjegy 1-ső sorban 2 frt. 2-ik sorban 1 frt. Karzat 1 frt. Jegyeket válthatni a tánczvigalom napján reggeli 9 órától esti 8 óráig a Nemzeti szállodában.

— **Geothe** világhirü „Faust“ja holnap kerül előadásra kitünő müvészünk E. Kovács Gyula jutalomjátékául, még pedig, ha jól tudjuk, magyar szinpadon ezuttal először. Az átdolgozást E. Kovács Gyula eszközölte, kinek költői és müvezetői neve eléggé kezeskedik, hogy a classicus tragedia a mai szinpadi igényekre megfelelő beosztással fog szinre kerülni. A kiállitás is igen diszesnek igérkezik, s az uj diszletek, jelmezek és ballet, valamint három olyan elsőrangu szinművészünk, mint E. Kovács Gyula (Faust), Mátrai (Mephisto) és Boér Emma (Gretchen): mindez egy oly müvészi estéről biztositnak, a milyent hazai szinházainkban, még a budapesti nemzeti szinházban is ritkán élvezhetni.

— **Br. Kemény** Zsigmond felett, a történelmi társulat ülésében Salamon Ferencz felolvasást fog tartani. Ezen felolvasás, melynek czime „Kemény Zsigmond emlékezete“ kétségkivül irodalmunk hasonfaju legkitünőbb termékei közé fog tartozni.

— **Hymen.** Dr. Solyom Fekete Ferencz dévai törvényszéki elnök, közelebbről jegyezte el Véghső Mariette k. a. t. Véghső Gellért körösbányai törv. elnök leanyát.

— **Jotékonyság.** A mint Zsibóról lapunknak irják, ott a közelebbi karácsonyünnep alkalmával b. Wesselényi Miklósné, született b. Bánffy Ágnes maga nemes szive sugallatát követve, számos szegényt, árvát, özvegyet és beteget, — mint ezelőtt is tenni szokta, — részint egész öltöző ruhákkal, részint pénzzel s más karácsonyi becses ajándékkal örvendeztette meg. A helység áldása kiséri a kegyes és jóltevő uri hölgyet, ki ily módon találja a szegények sorsának könnyebbitésében a maga gyönyörüségét.

— **Necrolog.** Gróf Teleki Sámuel Ferencz és középső gróf Teleki Domokos, a maguk és családjuk több tagjai nevökben is szomoruan tudatiák, hogy legid. gr. széki Feleki Sándor, a ki született 1811. márczius 6-án, hosszas szenvedések után — ezen hó 4-ke reggelén M.-Vásárhelyt egy jobb létre szenderült. Hült tetemei szentmiklós utczai 799. szám alatt — ugynevezett gróf Korda háznál — volt szállásáról rövid könyörgös után, január 6-án délután 2 órakor fognak az evang: reformatusok temetőjében örök nyugalomra helyeztetni. Nyugodjanak csendesen a nemeskeblü emberbarát sokat szenvedett porai!

— **A „M. Polgár“** nyilasa arra figyelmezteti a „Kelet“ szerkesztőjét, hogy ne engedje munkatársainak olyan rémhireket terjeszteni, mint a milyen az, hogy a szinháznál a szerződések felmondása miatt nagy a zavar, holott erről senki sem tud semmit. Nem kutatjuk a nyilas prokátoroskodásának forrását, de azt ennek daczára elvártuk volna, hogy ne hunyjon szemet a valóság előtt. Fizetés-levonások és tömeges felmondások, ha sehol sem okoznának e világon zavart, a szinházat bizonyára felvernék. Mi egy szóval sem helyeseljük számos tag elégedetlenségét, legkevésbbé pedig azokét, **kiknek nincs okuk rá, de a tényeket nem szoktuk elhallgatni. Lapunk szerkesztője köszöni a** figyelmezsetést, de azt állitja, hogy munkatársaitól is csak a valósággal megegyező közleményeket fogad el s ajánlja nyilasnak, hogy seperjen csak a maga háza előtt.

— **A naszódi** képviselőválasztásról a következő sorokat vesszük: Naszódon 1876 január hó 3-ikán megtörtént a követ választás A néma csendet megháborította Naszódon a naszódvidéki II-ik választói kerület Cséry Lajos országgyülési követ lemondása folytán keletkezett uj országgyülési követ megválasztása, mely a mai napon nagy ünnepélylyel tartatott meg Naszódon; 3 jelölt volt: Tanárki Gedeon államtitkár, Muresianu Joachim naszódi ügyvéd és Éles Henrich b.-pesti ügyvéd, mindhárom szabadelvü párti ez utóbbi négy hete már hogy szerencséltet becses látogatásával, járt jobbra-balra a naszódi, zágrai, és monári szolgabirói járásban lótott-futott minden felé szekeren és izadott és fázott programmot osztogatott, a törvény korlátai közt beszédeket is tartott; a közelgő napokban nyugodtan várta a választás napját, ime bekövetkezik a nagy horderejü nap, minden ember kiváncsi — de utóbbi is — hogy ki fog babér koszorut aratni. Ma reggel 8 órakor a bizottmány megkezdette működését, felszóllitotta a választókat jelöltjeik jelölésére; ez szokásos módon megtörténik. Fél óra mulva a bizottmány elnöke irásban kijelenti, miszerint Éles Henrich e vidéken esmeretlen s a választási törv. 13 §-a értelmében elmulasztotta igazolni, hogy választó jogosult, mint jelölt el nem fogadtatott. Megkezdődik a választás Tanárki Gedeon és Muresianu Joakim között, mely 12 órakor véget ért, Tanárki Gedeon 124 szótöbbséggel 38 ellen országgyülési követnek megválasztatott. Éles Henrich a választás folyama alatt 11 óra tájban — Die ehrlichen Leute gehen nicht ein, und die Schurken haben mich betrogen egy pár emberétől bucsuzva itt hagyott mint Szent Pál az oláhokat. Kétzi.

— **A székely** házipar érdekében a következő fölhivást bocsátotta ki Háromszék főispánja; A házi iparnak Háromszék keblében meginditása, fejlesztése és felvirágoztatása érdekében méltóztatott vallás és közoktatásügyi miniszter ur ő Nagyméltósága a mult évi november 7-ről 17187 szám alatt kelt rendeletével Jagocsy Péterfi József urat, mint miniszteri biztost küldeni — ki távirati uton felkért engemet, hogy folyó hó reggeli 9 órakoira a vidék értelmiségét és ezen ügy iránt érdeklő honfiakat értekezletre kérjem fel. Azon nagyfontosságánál és messze kiható horderejénél, melylyel a házi ipar meghonositása és fejlesztése Háromszék értelmes és munkás népére bir, és mely iránt czimed komoly érdeklődéssel viseltetik: van szerencsém hazafiui tisztelettel felkérni, és f. hó 7-én d. e. kilencz órakor S.-Szentgyörgyön, f. hó 8-án K.-Vásárhelyen a városházánál tartandó értekezletre megjelenni sziveskedjék. S.-Szentgyörgyön, 1876 évi jauuár hó 4-én, Szentiványi, Gyula főkirálybiró.

— **Rózsa Sándor** veszélyes tüdő-gyuladásba esett fogságában; betegségében az utolsó kenetet is felvette.

— **Apró hirek.** A Kisfaludy társaság Szépprózai pályázatára „Egy magyar iró méltatása szónoki formában“ összesen kilencz versenymü érkezett. A magyar politikai ékesszólás jelenkori állapotáról Visi Imre nagyobb tanulmányt ir. Különösen ki lesznek emelve e műben b. Eötvös, gr. Andrássy, Deák, Ghyczy, Tisza, Sennyey. — Rangabé, Görögország berlini nagy követe közelebb Tasso „Felszabaditott Jeruzsálem-“et forditotta le, anyanyelvére. A párisi érsek a montmartre-en templomot épittett Jézus szent szivének szentelve. Angolországban Pilkington nevü különcz ama szarvasmarhák mellé temettete el magát, melyek az utolsó marhavészben elhullottak. Vadászöltözetben: sarkantyuval, korbácscsal kellett eltemetni. Kedvencz, „Nance“ nevü pony-ját meglőtték s nyergestől, kantárostól lábaihoz, kutyáját s egy vén rókát pedig a fejéhez temették. Mindezt végrendetetileg hagyta meg. Br. Rothschild Lionelt angol pairré akarták tenni, ha az üzlettől visszalép; e föltételtel azonban nem fogadta el. — A szent atya e farsangon egy unokahugát: Mastai Josefinát fogja megesketni Asg bibornok egy öcscsével a vatikánban.

Felelős szerkesztő: **Békésy Károly.**

Pénz.

Földhitel kölcsönöket 500 frttól kezdve közvetit 15—32 évig terjedő 6, 7, 8, 9 és 10% kamat általi törlesztésre az Ó-vár kisutcza 8. szám. alatti „hatóságilag engedélyezott, földhitel kölcsönöket eszközlő iroda“. Személyesen értekezhetni déli 12-től fél 3-ig, este 6—8-ig; ide intézett levelezések rögtön elláttatnak.

Ez intézet csupán pénz eszközlésével foglalkozik.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Hivatalos.

Sz. 532. 1875. (4) (1—2)

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a kolozsmonostori uradalmi papiros malom melletti két kerekü, közönséges lisztelő malom és mellette levő fürész malom

folyó évi január 10-kén délelőtt 10 órakor,

az uradalmi irodában tartandó árverés útján **folyó évi január 1-ső napjától kezdve, három egymásután következő évre haszonbérbe ki fog adatni;** felhivatnak az árverezéshez hozzá szólani jelentkezők, hogy magokat 100 frt. bánatpénzzel lássák el.

Zárt ajánlatok az árverezés megkezdéséig elfogadtatnak.

Az árverezési feltételek az uradalmi irodában naponta megtekinthetők.

Kolozsmonostor, 1876. január 3-kán.

Az urad. Gondnokságtól.

Nem hivatalos.

(2) (2—3)

Figyelmeztetés.

DUHA TIVADAR vászon, kész fejérnemü, asztal- és ágynemü-szövet raktárának **végkiárulása** Kolozsvárt, főtér, a volt dr. Szabó József háza alatti boltban, gyári áron alól, a kir. törvényszék által elrendelt leltári becsárban, **még csak folyó 1876-ik évi január 15-ig fog tartani.**

(490) (6—12)

Csak **50 krral**, mint egy eredeti **sorsjegy** árával nyerhetni **1000 dr. aranyat** valóságos arany pénzben.

Ezen **Bécs** város **tanácsa** által a szegényalap javára szervezett kisorsolás tartalmaz **1000, 200, 200, 100, 100,** arany **100, 100, 100** ezüst forint **3 bécsi községi sorsjegy,** melyek főnyeremény **200.000 forint,** és több mü- és értéktárgyból álló nyereményt aranyból és ezüstből, összesen

3000 nyeremény 60,000 frt. értékkel.

A húzás a tanács ellenőrzése mellett 1876. évi február 29-kén lesz.

Vidéki megrendeléseknél a pénz bérmentes beküldése s 40 krnak mellékelése kéretik a sorsjegyek, s annak idejében a nyeremény-lajstrom bérmentes átküldhetése végett.

A cs. kir. kereskedelmi bank váltóirodája,
ezelőtt **Sothen Ján. C.**, Graben, 13.

E sorsjegyek kaphatók még

SIGMOND TESTVÉREK altal is
Kolozsvárt.

(460) (11—30)

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-tól Párisban

hölgyeknek nélkülözhetlen!

Csak a hivatalosan megvizsgált méreymentes, tiszta és teljesen ártalmatlan **valódi**

RAVISSANTE

bír azon erővel, az emberi bőrt minden sérüléstől megmenteni, utóbajoktól megóvni és szépségét s ifjuságot biztositani. Ha a **Ravissante** naponkint egyszer az ujhegygyel az arczra, vagy más testrészre dörzsöltetik, már a törülközés után tapasztalható a majdnem csodálatos hatás. Az arczon támadt ránczok és himéllyek elsimitják.— A **Ravissante** ifju arczszint idéz elő, szépíti fehériti, frissiti és finomitja; eltávolít legrövidebb idő alatt szeplőt, májfoltokat, orrvörösséget, s a bőr minden tisztátalanságait. Már az első kisérlet után elhatározzák a t. hölgyek, jövőre csupán csak a dr. LEJOSSE-féle párisi „RAVISSANTE" szépitőszert használni. *Hamisitatlanul* kapható nagyban és kicsinyben valódi minőségben:

Lejosse-féle „Ravissante" fő- és szétküldési raktárban, Ausztria-Magyarország számára,
SCHWARZ HENRIK-nél,
Budapesten, Kristóf-tér 1. sz.

Üvegtok ára 1 ft 50 kr. és 2 ft 50 kr.
Postai küldésnél 20 krral több.

Óvás hamisitás ellen!

Óva intem mind a t. raktártartó uraket, mind a kicsinyben vásárlókat az ugynevezett „La Ravissante Perfectionnée" czimü, hamis, valódi párisi dr. Lejosse-féle „RAVISSANTE"-nak Hatschek Miksa ur által rosszul utánzott hamisitványa.

A dr. Lejosse-féle „RAVISSANTE" e téren a legtökéletesebb és egyátalán nem kiván többé javitást, mint ezt a nálam található számos elismerő irat kielégitő módon bizonyitja.

Dr. Lejosse-féle párisi „RAVISSANTE" nagyban és kicsinyben **egyedül és csak valódi** minőségben csupán nálam kapható, *s annak üvegkupakján* **a használati utasitáson** kivül francia nyelven még a következő szavak is állanak:

„ECITATION DE LA BEAUTE RAVISSANTE !" Dr. LEJOSSE A PARIS.

A t. raktártartó urak a vidéken tehát a **valódi hamisitatlan** „RAVISSANTE" megrendelése czéljából ezeskedjenek úgy mint ezelőtt, ezután is mindig csak egyenesen hozzám fordulni.

SCHWARZ HENRIK,
a dr. Lejosse-féle „Ravissante" fő- és szétküldési raktárnok a Ausztria-Magyarország számára,
Budapesten, Kristóf tér 1-ső szám.

Kolozsvárt kapható **Valentini Adolf ur** gyógyszertárában Redoutte-soron.

Vidéki rendelmények **a legszigorubb titoktartás** biztositása mellett utánvétel eszközöltetnek.

(555) (2—3)

Eladó vagy haszonbérbe kiadó

Noszoly és Szombattelke községében, Szamosujvártól 3 mértföldnyire egy 400 holdas szántó, kaszáló, erdő, szőllő és gyümölcsös kertből álló tagositás alatti birtok, mely gazdasági és laképületekkel kellőleg be van rendezve.— Ugyanehez tartozik a helységben évenként 200 frtot jövedelmező korcsmárlási jog és 700 napszám. Értekezhetni Kolozsvárt Schilling Ottó ügyvédnél bel-farkas-utcza 10 sz. alatt.

(433) (25—30)

Legnagyobb bécsi

27

krajczáros

árudája

a solidsága- és valódiságáról jól ismert

Pollák Bernát

czégnek

BÉCS, Kärntnerstrasse 14.
(vis-á-vis der Welhburggasse)

az áruk valódisága és legjobb minőségéről lelkiismeretes jótállás mellett egyedül és kizárólagosan árusitja el a folyvást

minden idényre nézve
legujabb divatu
gyapju-ruhakelméit.

Ép ugy mindennemü vászon-divat, current- és szövöttáruk, selyem- és bársony szalagok, valamint mindenféle guipur-csipkék, ezernyi más czikkekkel. 1246 1480

Minta- és árujegyzék
ingyen és bérmentve.

A legkisebb megrendelés — utánvét mellett — pontosan teljesittetik.

A nemtetszők viszszavétetnek.

(548) (2—4)

Frankenberg technicum (Szászország).

(alapittatott 1865-ben kiképezett 700 tanulót).

Polytechnikai iskola.

Gépszerkesztésre (mérnökök, constructorok).
Út- és vaspálya építésre.
Technikai vegytanra, teljesen berendezett nagyobb laboratorium.
Műmesteri iskola — Előkészitő iskola egy éves önkéntesek vizsgájára.

A nyári tanfolyam kezdete **április 20-kán.** **Szabad előoktatás.** Feltételek ingyen a Technicum igazgatóságánál.

A Lairitz-féle erdőgyapot-termékek,

alruhák és mindenféle **kelmék,** valamint **erdőgyapot-pamut ts készülékek,** a hirneves **remdai** gyárból Thüringiában, a melyek

köszvény és csúz ellen

ezerszeresen hasznosoknak bizonyultak be, **Segesvár** és környékére nézve valódi minőségben csupán (493) (11—12)

TEUTSCH J. B-nél kaphatók.

!!Jótékonysági bazár!!

Bécs, Körnerhofgasse **4. szám.**

Az ezen czim alatt:

Az első

bécsi fehérnemü-gyár

Bécs, Körnerhofgasse **4. szám.**

által jótékony czélra rövid idő előtt **megnyitott bazár** valóban jeles minőségü

Női ing 2 frt helyett **csak 1 frt.** **Uri ing** 2 frt helyett **csak 1 frt**

uri, női

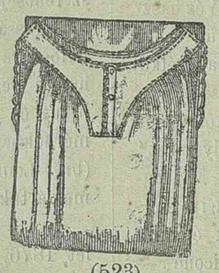

és gyermek-fehérnemüek,

vásznak, asztalnemüek stb. stb.

mesés olcsóságu eladása által a monarchia legtágabb körében feltünést keltett; a sokoldalu utánmegrendelések által felbátoritva, a gyár elhatározta magát egy csőd alá került jelentékeny szövőgyár igen kedvező feltételek alatt átvenni, miáltal azon helyzetben van, további rendelkezésig alábbirt árakon,

az előállitási ár felén adhatni.

(523) (9—12)

Két forint helyett csak egy forint!

12 darab angol batisztkendő szines széllel, beszegve	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
1 darab schirting uri ing sima vagy redős mellel	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
1 darab valódi szinü legujabb divatu perkailing	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
1 darab valódi angol tricot-mellény vagy nadrág fehér vagy szines	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
6 darab elegans batisztkendő, szines széllel, beszegve	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
6 darab háromféle nyákgallér legujabb formaju	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
Egy slingölt női ing, legjobb schirtingből	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
Egy elegans női nadrág szegélyes diszitéssel	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
1 darab finom schirting szegélyes éjjeli corsett, legjobb minőségü	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
6 darab finom vászonzsebkendő, valódi vászonért jótállás	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
1 darab finom szines Creton-ing, tartós szinért jótállás	előbb 2 frt — kr, most csak 1 frt — kr.
1 darab fehér uri ing, sima hármas mellel	előbb 3 frt — kr, most csak 1 frt 50 kr.
1 darab dusan diszitett női ing, legjobb minőségü	előbb 3 frt — kr, most csak 1 frt 50 kr.
1 darab legfinomabb himzésü női nadrág, elegans készitmény	előbb 3 frt — kr, most csak 1 frt 50 kr.
1 darab schirting női alsószoknya, legjobb szabásu	előbb 3 frt — kr, most csak 1 frt 50 kr.
1 darab uri lábravaló valódi vászonból	előbb 3 frt — kr, most csak 1 frt 50 kr.
1 darab angol Oxford-ing, legujabb minta, valódiságért jótállás	előbb 4 frt — kr, most csak 2 frt — kr.
1 darab valódi rumburgi vászoning dus mell-redőzettel	előbb 4 frt — kr, most csak 2 frt — kr.
1 db legfinomabb himzésü báli-ing, kézi himzés, legujabb szabásu	előbb 4 frt — kr, most csak 2 frt — kr.
6 pár finom angol kézelő legdivatosabb szabásu	előbb 4 frt — kr, most csak 2 frt — kr.
1 darab finom himzésü női-ing, dusan fölszerelve	előbb 4 frt — kr, most csak 2 frt — kr.
Egy elegans franczia Corsett, dus himzéssel	előbb 4 frt — kr, most csak 2 frt — kr.
Egy finom női alsó szoknya, dusan diszitve	előbb 4 frt — kr, most csak 2 frt — kr.
Egy darab legfinomabb rumburgi vászon férfi-ing, sima vagy ránczos	2.50 3, 3.50 4 frt.
Egy darab finom rumburgi vászon férfi-ing himezve	3.50, 4, 4.50, 5 frt.
Egy darab finom vászon női-ing sima és fantasiával	1.50, 2, 2.50, 3 frt.
Egy darab finom himzett női vászon ing	2.50, 3, 3.50, 4 frt.
Egy darab 50 rőfös finom zsinór barchent	7.50, 8, 9, 10 és 11 frt.
Hat darab 3/4 szél. lepedő varrás nélkül	9, 10 frt.
Hat darab 5/4 szél. finom, egészen vászon lepedő	14.50, 15.50, 16.50.
Egy darab 6 személyre számitott asztalteritő czwilch és damast	3, 3.50, 4, 4.50 és 5.50.
Egy darab 2 személyre számitott asztalteritő czwilch és damast	8.50, 10, 11, 12 és 14 frt.
Egy darab 30 rőfös 5/4 szél. házivászon	6.50, 7.50, és 8 frt.
Egy darab 46 rőfös 5/4 széles Creas-vászon	16, 17, 18 és 18.50.
Egy darab 50 rőfös 5/4 széles irlandi és hollandi vászon	20, 22, 23, 25, és 26 frt.
Egy darab 54 rőfös 5/4 széles rumburgi vászon	24, 25, 26, 28, 30, 32 és 36 frt.
Tizenkét darab törülközö czwilch és damast	3.25, 3.75, 4.50, 5, 5.50 és 6 frt.
1 női nadrág legjobb zsinór-barchentből sima és dus diszitéssel	1.25 és 1.50 frt.
1 alsó ruha legjobb zsinór-barchentből sima és dusan diszitve	1.80, 2, 2.50.
1 corsett barchent, sima és dusan diszitve	1.25, 1.50 és 2 frt.

Megrendelések keszpénz beküldése vagy utánvét mellett:

An die Erste Wiener Wäsche-Fabrik, Wien, Kölnerhofgasse 4.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt a következő

1876-dik évre szóló

általánosan kedvelt dús tartalmú

Naptárak kaphatók:

Erdélyi nagyobb képes naptár

1876-dik szökő évre.

VII-dik évfolyam.

A méter mértékek ismertetésével és ábráival.

A magyar ministerium s a Királyhágón inneni részek pénzügyi, törvénykezési és közigazgatási stb. hivatalok

teljes tiszti czim- és névtárával

s gondosan szerkesztett kolozsvári kalauzzal ellátva.

Ára 60 krajczár.

Postán küldve 66 krajczár.

Irodai fali naptár 1876 évre.

Különösen hivatali használatra.

Katholikus és protestáns, görög-orosz és izraelita- naptárral, bélyeg- és illeték-táblákkal, s a Királyhágón inneni részek (Erdély) törvényszékeinek és járásbiróságainak táblázatos kimutatásával.

Ára 30 kr.

Postán küldve 32 kr.

Az Athenaeum nagy képes naptára.

Szerkeszti Beöthy Zsolt.

Tizenhetedik évi folyam. Számos fametszvénynyel.

Ára 1 frt.

Gazdasági zseb-naptár

1876-dik szökő évre.

XVI-dik évfolyam.

Szerkesztő tulajdonos **Kodolányi Antal.**

A 12 hónapra szóló teendők és naplók külön-külön füzetével, jegyzék alakban, csinosan angol vászonba kötve és irónnal ellátva.

Ára 2 forint.

KOSSUTH naptár.

Szerkeszti Honfi Tihamér. Hatodik évfolyam.
Ára 40 kr.

A magyar nép naptára, képes kalendárium.

Sokféle hasznos és mulattató olvasmánynyal ellátva.
Szerkeszti Tatár Péter. Ára 30 kr.

Protestáns új képes naptár.

Szerkesztette Dúzs Sándor, tanár. Ára 50 kr.

Borászati naptár.

Szerkeszti dr. Nyáry Ferencz. Harmadik évfolyam.
Ára 80 kr.

Ez a legszebb s aránylag a legolcsóbb naptár.

Falusi gazda naptára.

A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanitók számára, Entz Ferencz, Galgóczy Károly, Grubiczy Géza, Kenessey Kálán, Lávay Jenő, Lukácsy Sándor, Nyáry Gyula báró, Nyáry Ferencz Rodiczky Jenő, Tormay Béla s többek közreműködésével,
Szerkeszti Máday Izidor. Tizenkettedik évfolyam
Ára 80 kr:

A „népzászlója" naptára.

A magyar nép számára.
Szerkeszti Áldor Imre Nyolczadik évfolyam.
Ára 40 kr.

István bácsi naptára,

vagyis családos házigazdának és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi előljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek vaj

képes kalendárium.

Alapitá Májer István. Szerkeszti Kőhalmi Klimstein József tanár
XXI-dik évi folyam. Ára 50 kr.

A magyarhoni királyi tudomány-egyetemek négy karánál tartani szokott tudorsági szigorlati; valamint azon egyetemek jog- és állatudományi karánál különösen fennálló tanulmányi és vizsgálati rendszer újjászervezése tárgyában

KIBOCSÁTOTT
M. K. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTRI

SZABÁLYRENDELETEK.

A középtanodai (gymn. és reáltanodai) tanárvizsgálatra is kiterjesztve
Közhasználatra összeállitotta:

CSIKY JOZSEF
egyetemi hivatalnok.

Ára füzve 40 kr.

TÁBLÁZATOK

a régi mértékeknek uj méter-mértékekre és viszont való átváltoztatására és az árak átszámitására.

Hivatalos kútfők alapján.

Ára csak 20 kr.

Tartalom:

1. Bécsi öl, láb, hüvelyk és vonal átváltoztatása méterekre.
2. Méterek átváltoztatása bécsi öl, láb, hüvelyk és vonalokra.
3. Mindezeknek ár átszámitása.
4. Bécsi rőf átváltoztatása méterekre.
5. Méter átváltoztatása bécsi rőfre.
6. Mindezeknek ár átszámitása.
7. Bécsi mérő átváltoztatása hektoliterre.
8. Liter és hektoliter átváltoztatása bécsi mérőre.
9. Ezeknek ár átszámitása.
10. Liter és hektoliter átváltoztatása bécsi kupa és akóra.
11. Bécsi kupa és akó átváltoztatása liter és hektoliterre.
12. Ezeknek ár átszámitása.
13. Bécsi font és lat átváltoztatása kilogrmra.
14. Kilogram átváltoztatása bécsi font és latra.
15. Ezeknek ár átszámitása.

Erdélyre nézve különösen fonos:

16. Erdélyi véka és veder átváltoztatása liter és hektoliterre és viszont.

Ára 20 kr. előre beküldendő 22 krért bérmentesen küldetik meg.

Pénzküldeményeknél a könyv árán felül 6 kr. több könyv megrendelésénél 10 kr. melléklendő a fuvarlevél s csomagolásért.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Biblioteca Universitară Napoca.

Nyomtatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.